

РОЛЬ СПОТТЕРІВ У ЗАПОБІГАННІ ПОРУШЕННЯМ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ПІД ЧАС ФУТБОЛЬНИХ МАТЧІВ

Кацуба Р.М.,
к.ю.н., заступник начальника факультету підготовки фахівців
для підрозділів міліції громадської безпеки
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Статтю присвячено розкриттю ролі споттерів у запобіганні порушенням громадського порядку під час футбольних матчів. Відмічено недоліки та спірні положення національного нормативно-правового масиву. Визначено ключові напрямки функцій споттерів. Окрему увагу приділено перспективним шляхам удосконалення їхньої діяльності.

Ключові слова: міліція, споттер, громадський порядок, правопорушення, удосконалення, футбольний матч.

Кацуба Р.Н. / РОЛЬ СПОТТЕРОВ В ПРЕДОТВРАЩЕНИИ НАРУШЕНИЙ ОБЩЕСТВЕННОГО ПОРЯДКА ВО ВРЕМЯ ФУТБОЛЬНЫХ МАТЧЕЙ / Днепропетровский государственный университет внутренних дел, Украина

Статья посвящена раскрытию роли споттеров в предотвращении нарушений общественного порядка во время футбольных матчей. Отмечены недостатки и спорные положения национального нормативно-правового массива. Определены ключевые направления функций споттеров. Отдельное внимание уделено перспективным путям совершенствования их деятельности.

Ключевые слова: милиция, споттер, общественный порядок, правонарушение, усовершенствование, футбольный матч.

Katsuba R.N. / SPOTTERS ROLE IN THE PREVENTION OF PUBLIC DISORDER AT FOOTBALL MATCHES / Dnipropetrovs'k State University of Internal Affairs, Ukraine

Article is devoted to the role of spotters to prevent public disorder at football matches. Special attention is paid to the perspective ways to improve their performance.

Proper maintenance of public order and security showed a high level of domestic law enforcement agencies training to act during mass sports events of world importance during the holding in Ukraine of the UEFA finals of European football championship (EURO-2012).

However, summarizing the EURO 2012 exposed a number of faults, both organizational and functional character.

Taking into account the positive world experience, March 18, 2013 the order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine № 255 «On approval of the Instruction on implementation of the police functions of spotter during activities associated with the preparation and conduct of football matches» was adopted.

Approved by this order the instruction determines spotter as a police officer, who performs tasks with the audience during activities associated with the preparation and conduct of football matches on a regular basis.

The functions of spotter are attributed by three key areas: 1) collection of pre-match information; 2) control the behavior of spectators at the match days; 3) implementation of preventive work with the audience during the days between matches.

The role of spotters in the prevention of violation of public order during football matches is quite significant. Thanks to their activities just prevention takes place instead of suppression of violations of public order at football matches. It is confirmed by a lot of examples of spotters' using abroad.

Summarizing, we propose the promising ways to improve the spotters activity for the prevention of violations of public order during football matches.

Key words: police, spotter, public order, offense, improvements, football match.

Належне забезпечення громадського порядку і безпеки під час проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи з футболу ЄВРО-2012 (далі – ЄВРО-2012) засвідчило високий рівень підготовки вітчизняних правоохоронців до дій в умовах проведення масового спортивного заходу світового значення.

Разом із тим підведення підсумків проведення ЄВРО-2012 викрило низку певних недоліків як організаційного, так і функціонального характеру. В аспекті інтеграції України до Європейського Союзу беззаперечними лишаються пріоритети щодо поліпшення якості життя в Україні, всебічного забезпечення прав, свобод і законних інтересів громадян, а також проведення комплексних реформ у ключових сферах суспільного життя.

Цілком очевидно, що подолання політичної кризи в сукупності зі стабілізацією зовнішньої політики України вимагають, насамперед, змін у вітчизняному правовому масиві. Нове законодавство є правовим фундаментом для демократичного розвитку України. Виходячи з цього, «сучасного погляду» законодавця потребує організація проведення масових спортивних заходів, зокрема футбольних матчів. Такі заходи зазвичай проходять за участю іноземних учасників, відповідно, забезпечення безпеки учасників цих подій представляє нашу державу світовому суспільству.

На сьогодні в цій сфері лишається низка проблем, усунення яких дозволить поліпшити рівень проведення фут-

больних матчів різного рівня організації. При цьому багато питань щодо забезпечення громадського порядку на футбольному матчі належить до компетенції міліції, що актуалізує відповідний напрям наукових досліджень.

Вирішення проблем діяльності міліції щодо запобігання порушенням громадського порядку під час масових заходів представлено в працях таких науковців, як С.М. Алфьоров, О.М. Бандурка, А.В. Губанов, В.В. Доненко, В.О. Заросило, Д.П. Калянов, І.Б. Коліушко, С.Я. Коненко, М.В. Корнієнко, Б.С. Крилов, Є.В. Курінний, М.В. Лошицький, О.В. Негодченко, О.І. Остапенко, Ю.І. Осіпов, В.Г. Поліщук, І.І. Сенчук, А.В. Сергєєв, С.М. Стороженко, В.Г. Фатхутдінов, та багатьох інших.

Поряд із цим зростаюча популярність футболу та організованого фанатського руху як в Україні, так і у світі вимагають проведення досліджень, що пов'язані із забезпеченням міліцією громадського порядку під час футбольних матчів. Одним із напрямів наукового пошуку, який ми вважаємо перспективним і корисним для широкого практичного впровадження, є діяльність споттерів із числа працівників міліції.

Виходячи з цього, метою статті є визначення ролі споттерів у запобіганні порушенням громадського порядку під час футбольних матчів.

Для досягнення поставленої мети нами пропонується проаналізувати визначення поняття споттера в національ-

ному законодавстві, з'ясувати роль споттерів у запобіганні порушенням громадського порядку під час футбольних матчів та визначити перспективні шляхи вдосконалення їхньої діяльності.

Переходячи до викладу основних положень статті, нагадаємо, що суттєве оновлення національного законодавства у сфері проведення футбольних матчів та масових спортивних заходів міжнародного рівня взагалі багато в чому було спричинене необхідністю належної організації проведення в Україні фіналу ЄВРО-2012. Даний футбольний чемпіонат виступив своєрідним каталізатором реформ у спортивному нормативно-правовому масиві.

Так, 8 липня 2011 року було прийнято Закон України «Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів», яким визначено низку термінів, зокрема: «глядач», «громадська безпека», «громадський порядок», «оператор спортивної споруди», «організатор футбольного матчу», «служба безпеки спортивної споруди (футбольного клубу)», «стратегія безпеки спортивної споруди», «стюард», «футбольний матч». Спеціальними суб'єктами забезпечення громадського порядку Закон визначає МВС України та Державну службу з надзвичайних ситуацій в особі їх органів або підрозділів, які у встановленому законодавством порядку та в межах своєї компетенції відповідають за забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольного матчу [1].

Наступним ключовим нормативно-правовим актом варто зазначити Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку організації робіт із забезпечення громадського порядку та громадської безпеки під час проведення футбольних матчів» від 25 квітня 2012 року № 341. У пункті 2 Порядку, закріпленого вищевказаною Постановою, вказано, що функції з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки під час проведення футбольних матчів на території України під егідою ФІФА, УЄФА, Федерації футболу України та її колективних членів покладаються на організаторів матчів, операторів спортивних споруд, футбольні клуби, місцеві держадміністрації, органи місцевого самоврядування, органи внутрішніх справ, територіальні органи та підрозділи Державної служби з надзвичайних ситуацій та інші органи відповідно до компетенції. Для виконання допоміжних функцій із забезпечення громадського порядку та громадської безпеки під час проведення футбольних матчів можуть залучатися обслуговуючий персонал оператора спортивної споруди (волонтери, стюарди, контролери), працівники суб'єктів охоронної діяльності, що мають відповідні ліцензії, а також члени громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону [2].

Слід зазначити, що у вказаних нормативно-правових актах, якими врегульовано забезпечення громадської безпеки і громадського порядку під час проведення футбольних матчів, про споттерів як таких навіть не згадується, що на наше переконання, є недоліком вказаних джерел.

Про футбольний фанатський рух детально йдеться у книзі Е. та Д. Брімсонів «Ми йдемо за лаштунками футбольного насильства». Автори книги самі були серед футбольних хуліганів та вдало описали фанатський рух в Англії зсередини. Багато в чому українські футбольні вболівальники наслідують англійський приклад, що робить зазначену публіцистичну книгу корисною також для працівників міліції громадської безпеки.

У главі 7 вказано, що статистичні дані і діяльність різних дослідницьких груп про футбольне насильство, які готує поліція, читати доволі смішно. Натомість у зборі інформації про діяльність футбольних угруповань важливу роль відіграє «скаут» – особа, що виглядає як типовий вболівальник і нічим не виділяється із загальної маси.

Іншою фігурою, що має подібний статус і доповнює скаута, є споттер. Споттери збирають інформацію безпо-

середньо в день матчу, вираховують засідки і місце скупчення ворога (фанатів клубу супротивника у футбольному матчі) [3, с.125].

За книгою, споттерами є своєрідні розвідники з числа фанатів клубу, що доповідають іншим членам фанатського угруповання про місце перебування і кількість футбольних фанатів із клубу команди-суперника.

У мережі Інтернет розміщено інформацію про те, що в окремих країнах світу в правоохоронних органах існують спеціальні підрозділи, головною метою яких є забезпечення правопорядку та безпеки вболівальників під час футбольних матчів. Поліцейських або детективів, які вирішують вищевказані завдання, називають «Споттер» (від англ. spotter – «детектив»). Цікаво, але як кажуть у МВС, «споттери» – це не просто представники сил правопорядку, а люди, які також, як і фанати, люблять спорт і конкретно футбол. Ці люди, як кажуть у правоохоронному відомстві, спілкуються з футбольними фанатами, і завдяки такому спілкуванню вдається застосовувати певні превентивні дії [4].

Один із керівників польської поліції Д. Димурський зазначив, що заходи щодо гарантування безпеки футбольних фанатів значною мірою залежать від роботи так званих «споттерів» – поліцейських, які безпосередньо працюватимуть у середовищі вболівальників. «Це не дільничні інспектори, прикріплені до вболівальників, як дехто думає, а люди, які люблять спорт, футбол і щодня спілкуються зі справжніми футбольними фанатами, а не хуліганями». Він додав, що їхнім завданням є не лише спостереження за навколофутбольним середовищем, а, насамперед, співпраця із вболівальниками і застосування превентивних дій [5].

В Україні подібні нововведення дещо відстають від світових тенденцій. Так, на офіційній зустрічі представників МВС України з представниками Федерального МВС Німеччини щодо обговорення можливостей подальшої співпраці у сфері забезпечення громадської безпеки під час масових спортивних заходів начальник відділу безпеки спортивних заходів Д. Мовчан розповів представникам делегації про запровадження споттерства в ОВС. За його словами, після завершення ЄВРО-2012 керівництвом МВС прийнято рішення про проведення експерименту щодо запровадження в середовищі футбольних вболівальників роботи за принципами діяльності поліцейських споттерів, які працювали в Україні під час ЄВРО-2012 [6].

Наслідкування позитивного світового досвіду виявилось у тому, що 18 березня 2013 року було видано наказ МВС України № 255 «Про затвердження Інструкції про організацію виконання працівниками міліції функції споттера під час заходів, пов'язаних із підготовкою та проведенням футбольних матчів».

Затверджена наказом Інструкція визначає споттера як працівника міліції, який на постійній основі виконує завдання щодо роботи з глядачами під час заходів, пов'язаних із підготовкою та проведенням футбольних матчів за участю національної збірної команди України з футболу (далі – збірна України) та команд Об'єднання професійних футбольних клубів України «Прем'єр-ліга».

Як закріплено пунктом 2.3 Інструкції, до складу групи споттерів входять особи середнього та старшого начальницького складу підрозділів міліції громадської безпеки, які мають досвід забезпечення громадського порядку та громадської безпеки при проведенні футбольних матчів.

У свою чергу, до функцій споттера віднесено три ключові напрями: 1) збір передматчевої інформації; 2) контроль поведінки глядачів у дні проведення матчів; 3) у дні між матчами – здійснення профілактичної роботи з глядачами [7].

Контролюючи положення даного наказу та затвердженої ним інструкції, вважаємо за доцільне зупинитися на таких моментах.

Роль споттерів у запобіганні порушенням громадського порядку під час футбольних матчів є доволі значною. Саме завдяки їх діяльності відбувається запобігання, а не припинення порушень громадського порядку на футбольних матчах. Це підтверджує значна кількість прикладів використання споттерів за кордоном.

Втім, слід відмітити недоліки та спірні положення національного нормативно-правового масиву, зокрема: 1) відсутність законодавчого визначення поняття «споттер»; 2) «споттер» у назві наказу МВС України від № 255 фігурує як функція, яку виконують працівники міліції; 3) відсутність «повноцінного» положення про діяльність споттерів на рівні відомчого наказу – Положення про відповідну службу; 4) незрозуміло, чому однією з функцій визначено контроль за поведінкою глядачів-уболівальників, а не нагляд за їхньою поведінкою; 5) не вбачається корисним положення пункту 2.2. Інструкції про те, що до групи споттерів входить постійний та змінний склад; 6) відомості про осіб, що вчинили адміністративні правопорушення в місцях проведення футбольних матчів або у зв'язку з ними, якщо такі дії становили загрозу громадському порядку та громадській безпеці, життю та здоров'ю громадян, згідно з Інструкцією мають бути внесені до обліку в електронно-ну вигляді за встановленою формою, а також до Інтегрованої інформаційно-пошукової системи ОВС у встановленому порядку. Проте неясним лишається як перелік таких правопорушень, так і критерій внесення до нього окремих громадян або можливість дострокового зняття з обліку.

З огляду на вищевказане, нами пропонуються перспективні шляхи вдосконалення діяльності споттерів щодо запобігання порушенням громадського порядку під час футбольних матчів.

1. У Законі України «Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів» необхідно закріпити визначення поняття «споттер» [1];

2. Має бути прийнято відомче положення про службу споттерів як окремої складової міліції громадської безпеки. Споттери не мають бути призначені тимчасово або ж мати лише досвід забезпечення громадського порядку та громадської безпеки при проведенні футбольних матчів. Це мають бути особи з чітко визначеним колом службових повноважень та працюючі на відповідних посадах на постійній основі. Досвіду забезпечення громадського порядку тут замало – споттер має відмінно орієнтуватися у футбольному середовищі і працювати насамперед з організованими групами футбольних фанатів певного клубу, а не просто з уболівальниками;

3. Запровадженню обліку осіб, що вчинили адміністративні правопорушення в місцях проведення футбольних матчів або у зв'язку з ними, має передувати доповнення низки статей Кодексу України про адміністративні правопорушення кваліфікованими складами та запровадження нових санкцій у вигляді заборони відвідування масових спортивних заходів (футбольних матчів) на визначений термін.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України від 8.07.2011 р. «Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів» // Голос України. – 2011. – № 147.
2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку організації робіт із забезпечення громадського порядку та громадської безпеки під час проведення футбольних матчів» від 25 квітня 2012 року № 341 // Офіційний вісник України від 04.05.2012 – 2012 р., № 32, стор. 300, стаття 1198, код акту 61419/2012.
3. Брімсон Е. Брімсон Д. «Ми йдемо за лаштунками футбольного насильства» / Д. Брімсон, Е. Брімсон // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=133383.
4. В Україні з'являться споттери для роботи з футбольними уболівальниками? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.novostimira.com.ua/novyny_36639.html.
5. У Польщі під час Євро-2012 із уболівальниками працюватимуть «споттери» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrinform.ua/ukr/news/u_polshch_pd_chas_vro_2012_z_vbolvalnikami_pratsyuvatimut_spotteri_847774.
6. Представники МВС зустрілися з делегацією Федерального МВС Німеччини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/877371>.
7. Наказ МВС України від 18.03.2013 р. № 255 «Про затвердження Інструкції про організацію виконання працівниками міліції функцій споттера під час заходів, пов'язаних із підготовкою та проведенням футбольних матчів» // Офіційний вісник України від 26.04.2013 – 2013 р., № 30, стор. 58, стаття 1044, код акту 66771/2013.

УДК 347.731

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ НОРМ-ПРИНЦИПІВ ЗДІЙСНЕННЯ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

Кудим О.В.,
здобувач

Національна академія Служби безпеки України

Стаття присвячена обов'язку розкриття інформації, покладеного на фінансових посередників у протидії відмиванню коштів – регуляторів фінансових ринків, а також формуванню спеціальних принципів реалізації правової політики у сфері протидії відмиванню коштів.

Ключові слова: легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, підрозділ фінансової розвідки, таємність інформації, спеціальний принцип.

Кудим А.В. / МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ НОРМ-ПРИНЦИПОВ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ ФИНАНСОВОГО МОНИТОРИНГА / Национальная академия Службы безопасности Украины, Украина

Статья посвящена обязательству раскрытия информации, которое возложено на финансовых посредников в противодействии отмыванию денег – регуляторов финансовых рынков, а также формированию специальных принципов реализации правовой политики в сфере противодействия отмыванию денег.

Ключевые слова: легализация (отмывание) денег, полученных преступным путем, подразделения финансовой разведки, секретность информации, специальный принцип.